



Geadresseerde

Den Haag, 20 januari 2015

Aantal bijlage(n): 1

Uw kenmerk:

Ons kenmerk: ACM/DTVP/2015/200290

Contactpersoon: mr.ing. Leijenaar | Rex.Leijenaar@acm.nl | (070) 722 22 27

Onderwerp: 14.1164.52 Vragenlijst marktanalyse ODF-access (FtO)

Geachte heer, mevrouw,

Op 18 december 2014 zijn marktpartijen door ACM geïnformeerd over de start van de marktanalyse voor ODF-access (FtO) (hierna: 'FtO'). Als eerste stap in dit proces ontvangt u bijgaande vragenlijst met het verzoek om de vragen **uiterlijk 10 februari 2015** te beantwoorden.

ACM heeft eerder de markt voor FtO geanalyseerd. Deze analyses zijn door het College van Beroep voor het bedrijfsleven (hierna: CBb) vernietigd. Dit betekent dat er tot op dit moment geen besluit is waarin ACM de concurrentiesituatie op de markt voor FtO heeft vastgesteld. In het kader van de lopende marktanalyse ontbundelde toegang (MDF-access, SDF-access en ODF-access (FtH)) is vastgesteld dat er in afwezigheid van regulering een risico bestaat dat de onderliggende retailmarkten niet concurrerend zijn. ACM ziet hierin aanleiding om ook de markt voor FtO opnieuw te onderzoeken. De markt voor lokale toegang op wholesaleniveau op een vaste locatie, waarvan de markt voor FtO onderdeel uitmaakt, is als markt 3a bovendien opnieuw door de Europese Commissie aangewezen in de Aanbeveling relevante markten¹ als een te onderzoeken markt. Daarnaast start momenteel ook de analyse van de markt voor Hoge Kwaliteit Wholesale Breedband Toegang en Huurlijnen (HKWBT/HL) waarvoor de beoordeling van de concurrentiesituatie op de markt voor FtO relevant is. ACM stemt de analyse van de markt voor FtO en de markt voor HKWBT/HL inhoudelijk en procesmatig zoveel mogelijk op elkaar af.

Hieronder wordt kort het proces geschetst waarmee de markt voor FtO wordt geanalyseerd. Daarna volgen enkele aandachtspunten bij de beantwoording van de vragen. De vragen zelf zijn opgenomen in de bijlage bij deze brief.

¹ Aanbeveling van de Commissie van 9 oktober 2014 betreffende relevante producten- en dienstenmarkten in de elektronische-communicatiesector die aan regelgeving ex ante kunnen worden onderworpen overeenkomstig Richtlijn 2002/21/EG van het Europees Parlement en de Raad inzake een gemeenschappelijk regelgevingskader voor elektronische-communicatienetwerken en -diensten, *PbEU* 2014, L295.

De marktanalyse op hoofdlijnen

De analyse van de markt voor FttO kent een aantal stappen. Deze processtappen volgen uit de Telecommunicatiewet (hierna: Tw) en zijn gelijk aan die in andere marktanalyses van ACM.

Allereerst bakent ACM de relevante markt af. Uitgaande van deze afgebakende markt onderzoekt ACM in de tweede stap of er sprake is van een al dan niet concurrerende markt. Van een niet concurrerende markt is sprake als er één of meer marktpartijen actief zijn met aanmerkelijke marktmacht (AMM). AMM wil zegen dat één of meer marktpartijen de mogelijkheid hebben zich in belangrijke mate onafhankelijk van hun concurrenten, klanten en uiteindelijk consumenten te gedragen. De vragen in de bijlage hebben betrekking op deze twee eerste processtappen.

Indien er sprake is van een niet concurrerende markt onderzoekt ACM welke potentiële mededingingsproblemen daardoor te verwachten zijn. Uitgaande van deze mededingingsproblemen legt ACM passende verplichtingen op aan de onderneming(en) met AMM. Indien nodig zal ACM hiervoor op een later moment informatie bij u opvragen.

Op basis van de voorgaande processtappen stelt ACM een ontwerpbesluit op dat ter consultatie aan marktpartijen wordt voorgelegd. Op basis van de zienswijzen van marktpartijen stelt ACM het definitieve besluit op, dat vervolgens aan de Europese Commissie ter notificatie wordt voorgelegd. Eventuele opmerkingen van de Commissie kunnen nog tot aanpassing van het besluit leiden waarna het besluit zal worden gepubliceerd. ACM streeft er naar de analyse eind 2015 te publiceren.

Aandachtpunten bij de beantwoording van de vragen

Voor een goede analyse heeft ACM informatie nodig van marktpartijen. ACM heeft de vragenlijst in de bijlage daarom aan een groot aantal marktpartijen verstuurd. De vragenlijst is daarnaast op de website van ACM gepubliceerd. U wordt nadrukkelijk verzocht de bijgevoegde vragenlijst zo nauwkeurig en uitvoerig mogelijk te beantwoorden en uw antwoorden zoveel mogelijk te onderbouwen met schriftelijke stukken zoals businessplannen en onderzoeksrapporten. Ik verzoek u dergelijke schriftelijke stukken mee te sturen.

ACM benadrukt dat beantwoording van de vragen op grond van artikel 6b, eerste lid, Instellingswet Autoriteit Consument en Markt voor AT&T, BT, Colt, DELTA, Easynet, Eurofiber, KPN, Relined, Tele2, TReNT, UPC, Verizon, Vodafone en Ziggo verplicht is. Vragen die uitsluitend zijn bedoeld voor bepaalde aanbieders, zijn gemarkeerd met een vetgedrukte tekst die aangeeft voor welke aanbieder(s) de vraag is bedoeld. Uiteraard staat het andere aanbieders vrij om een dergelijke vraag ook te beantwoorden indien zij van mening zijn dat het antwoord relevant is voor ACM. Als u van mening bent dat u beschikt over andere informatie die naar uw oordeel relevant is voor de analyse van de markt voor FttO, dan verzoek ik u die mee te sturen.

Indien daartoe aanleiding is zal ACM nog aanvullende schriftelijke vragen stellen. ACM plant op korte termijn gesprekken in met de belangrijkste aanbieders, waarin de antwoorden worden doorgesproken.

Autoriteit Consument & Markt



ACM kan verplicht worden de bij u opgevraagde informatie aan derden te verstrekken, tenzij deze vertrouwelijk is. ACM beschouwt de antwoorden op deze vragenlijst en eventueel aanvullend toegezonden informatie als openbaar, tenzij u expliciet en gemotiveerd aangeeft welke antwoorden vertrouwelijke informatie bevatten. Het toetsingskader uit de Wet openbaarheid van bestuur is hierbij van toepassing. Op grond daarvan beoordeelt ACM of de verstrekte informatie, op basis van de aangevoerde motivering, daadwerkelijk vertrouwelijk moet worden behandeld. ACM verzoekt u om vertrouwelijke passages in uw antwoorden of in de door u opgeleverde documenten duidelijk te markeren. Indien (onderdelen van) uw antwoorden of de door u opgeleverde documenten of aanvullende informatie vertrouwelijk zijn, dan dient naast de vertrouwelijke versie van de antwoorden of documenten ook een openbare versie te worden verstrekt.

Reacties op deze vragenlijst inclusief een eventuele openbare versie daarvan ontvangt ACM graag **uiterlijk op vrijdag 10 februari 2015** per e-mail via FttO2015-MA@acm.nl. Indien u vragen heeft over deze vragenlijst dan kunt u via dit e-mailadres contact opnemen met Rex Leijenaar (070-7222227) of Wendy Swelsen (070-7222804).

Hoogachtend,

Autoriteit Consument en Markt
namens deze,

drs. A.J.M. Kleijweg
Teammanager Telecom, Vervoer en Post

Bijlage bij brief met het kenmerk ACM/DTVP/2015/200290 : vragenlijst FttO

U wordt nadrukkelijk verzocht de bijgevoegde vragenlijst zo nauwkeurig en uitvoerig mogelijk te beantwoorden en uw antwoorden zoveel mogelijk te onderbouwen met schriftelijke stukken zoals businessplannen en onderzoeksrapporten. U wordt verzocht dergelijke schriftelijke stukken mee te sturen.

Ontwikkeling zakelijke glasvezelnetwerken

De zakelijke glasvezelnetwerken (FttO) zijn nog in ontwikkeling. Het aantal zakelijke aansluitingen groeit. Voor de analyse wil ACM een goed inzicht hebben in deze ontwikkeling. De onderstaande vragen zijn daarop gericht. Aan het eind van deze vragenlijst is in aanvulling hierop nog een aantal vragen opgenomen over de exacte ligging van de verschillende zakelijke glasvezelnetwerken.

1. Beschrijf de kenmerken en de ontwikkeling van uw glasvezelnetwerk in de afgelopen vijf jaar. Ga daarbij tenminste in op de ontwikkeling van de netwerkdekking, het aantal aansluitingen, de kwaliteit van het netwerk, de garanties die aan gebruikers kunnen worden gegeven bijvoorbeeld in termen van beschikbaarheid en de ontwikkeling van de kosten van het netwerk en aansluitingen.
2. Geef per jaar aan welke investeringen uw onderneming in de laatste twee jaar in het glasvezelnet heeft gedaan en welke investeringen verwacht worden voor de komende drie tot vijf jaar? Hoeveel aansluitingen zijn daar mee gerealiseerd? Indien uw onderneming een onderscheid maakt tussen bijvoorbeeld investeringen in gebiedsverglazing en investeringen in andere vormen van netwerkontwikkeling dan verzoek ik u dit inzichtelijk te maken.
[Alleen KPN:] Geef inzicht in de investeringen van uw onderneming in de afgelopen twee jaar en de verwachte investeringen voor de komende drie tot vijf jaar welke gericht zijn op de upgrade van het koperen aansluitnetwerk (bijvoorbeeld door vectoring of pairbonding) ten behoeve van de zakelijke markt.
3. Wat is het effect geweest op de markt voor FttO van het ontbreken van regulering? Hebben zich naar uw mening na de vernietiging van het marktanalysebesluit FttO van 28 december 2012 veranderingen en/of mededingingsproblemen op de markt voor FttO voorgedaan? Waarin uit zich dit?
4. Wat is naar uw mening het effect van de verkrijging van volledige zeggenschap in Reggefiber op de strategie van KPN op het aansluiten van zakelijke klanten op het FttH- of FttO-netwerk?
[Alleen KPN:] Hoe is uw onderneming in de toekomst van plan om het Reggefibernetwerk in te zetten voor de aansluiting van zakelijke eindgebruikers? Ik verzoek u expliciet dit te onderbouwen met de relevante schriftelijke stukken zoals daarop betrekking hebbende businessplannen. Hoeveel zakelijke eindgebruikers zijn er thans op het Reggefibernetwerk aangesloten? Wat is uw verwachting voor de komende drie jaar voor wat betreft het aantal zakelijke eindgebruikers dat op het Reggefibernetwerk wordt aangesloten? Welke impact dit op de uitrol van uw FttO-



netwerk?

5. Beschrijf waar in uw netwerk (bijvoorbeeld op city-ringen, backhaul- en trunkverbindingen, backbone e.d.), op welke wijze en tegen welke technische en commerciële voorwaarden zakelijke eindgebruikers op uw glasnetwerk (kunnen) worden aangesloten.
6. Wat zijn naar uw mening de verschillen en overeenkomsten van een glasvezelaansluiting van een bedrijfslocatie (zakelijke eindgebruiker) en van objecten zoals datacenters of zendmasten voor mobiele telefonie? Geef daarbij inzicht in de achterliggende netwerktopologie, de onderliggende kosten, de gehanteerde tarieven en commerciële voorwaarden welke door uw onderneming gehanteerd worden bij de aansluiting van deze verschillende objecten. Hoeveel objecten zoals datacenters en zendmasten voor mobiele telefonie zijn via uw glasvezelnetwerk (FttO of FttH) aangesloten?

Mogelijk verschillende vormen FttO

Een onderzoeksvraag van ACM is of de verschillende vormen waarin ODF-access FttO wordt geleverd voor potentiële afnemers van ODF-access FttO substituten zijn. Bij ACM zijn tenminste drie manieren bekend waarop zakelijke eindgebruikerslocaties worden ontsloten: (i) gebiedsverglazing, (ii) vraagbundeling en (iii) individuele aansluitingen. Onder gebiedsverglazing verstaat ACM dat zonder dat afnemers vooraf aan een contract worden gebonden alle locaties in een bepaald gebied worden aangesloten op een glasvezel aansluitnetwerk. Bij vraagbundeling wordt de vraag in een bepaald gebied geïnventariseerd. Pas wanneer een bepaald minimum percentage van de potentiële afnemers in een bepaald gebied zich heeft geëngaat aan afdame van glasvezeldiensten wordt tot glasuitrol overgegaan. Gebieden die ontsloten worden door middel van gebiedsverglazing dan wel vraagbundeling betreffen vaak bedrijventerreinen. Dit wordt ook wel aangeduid als ODF-access FttO (bedrijventerreinen). In de derde plaats worden klantlocaties individueel ontsloten op basis van een individuele kosten-baten analyse van de ontsluiting. Dit wordt ook wel aangeduid als ODF-access (stedelijk).

Bij ODF-access FttO (bedrijventerreinen) delen de zakelijke eindgebruikers die gebruik maken van zakelijke glasvezeldiensten de kosten van de aanleg van glasvezel. Bij ODF-access FttO (stedelijk) betaalt een individueel ontsloten eindgebruiker de volledige kosten van zijn aansluiting. De verschillende manieren van aanleg van het ODF-access FttO-netwerk hebben in het verleden ook tot verschillende tarieven voor afnemers van ODF-access (FttO) geleid.

7. Geef aan op welke manier uw onderneming zakelijke eindgebruikerslocaties ontsluit. U wordt verzocht dit te specificeren naar de manier van uitrol (bijvoorbeeld vraagbundeling). Geef daarbij aan het aantal aansluitingen dat gerealiseerd is via (i) vraagbundeling, (ii) gebiedsverglazing, (iii) individuele aansluitingen. Gelieve daarbij tenminste in te gaan op de achterliggende netwerktopologie (welke netwerklocaties passeert de verbinding tussen de eindgebruiker en de backbone) en de kosten en kenmerken van de onderliggende diensten.

8. Bent u van mening dat het onderscheid tussen ODF-access FttO (bedrijventerreinen) en ODF-access FttO (stedelijk) een relevant onderscheid is bij de beoordeling van de concurrentiesituatie. Of bent u van mening dat er op basis van andere gronden een onderscheid gemaakt zou moeten worden? Motiveer uw antwoord.
9. Welke verschillen of overeenkomsten zijn er tussen ODF-access FttO (bedrijventerreinen) en ODF-access FttO (stedelijk) in kenmerken (bijvoorbeeld netwerktopologie), onderliggende kosten, concurrentiesituatie en manier van gebruik? Vormen ODF-access FttO (bedrijventerreinen) en ODF-access FttO (stedelijk) gegeven deze verschillen en/of overeenkomsten substituten voor elkaar?
10. In hoeverre houdt uw onderneming in de (interne) prijsstelling voor ODF-access FttO (bedrijventerreinen) rekening met de (interne) prijsstelling voor ODF-access FttO (stedelijk) en omgekeerd?
11. In hoeverre zijn er gebieden aan te wijzen waar de concurrentiesituatie op basis van ODF-access FttO significant afwijkt van andere gebieden? Kunt u daarbij in ieder geval ingaan op de volgende situaties:
 - A. In hoeverre komt het voor of bestaat er een mogelijkheid dat in het geval een bedrijventerrein reeds is aangesloten op het glasvezelnetwerk van aanbieder X door middel van ODF-access FttO (bedrijventerreinen) er:
 - (i) een tweede aansluiting van het bedrijventerrein door aanbieder Y wordt aangelegd ook via ODF-access FttO (bedrijventerreinen)?
 - (ii) op een bedrijventerrein zakelijke eindgebruikers die nog niet op het netwerk van aanbieder X zijn aangesloten op individuele basis door aanbieder Y worden aangesloten doormiddel van ODF-access FttO (stedelijk)?
 - (iii) op dit bedrijventerrein zakelijke eindgebruikers die wél een actieve glasvezelaansluiting hebben op het netwerk van aanbieder X op individuele basis door aanbieder Y wordt aangesloten (d.w.z. dat deze zakelijke eindgebruikers van glasvezelnetwerk wisselen)?
 - B. In hoeverre bestaat er concurrentie tussen twee aanbieders van ODF-access FttO (stedelijk) in het geval van:
 - (i) zakelijke eindgebruikers die nog niet op een glasvezelnetwerk zijn aangesloten en op individuele basis willen worden aangesloten (near-net concurrentie)?
 - (ii) zakelijke eindgebruikers die wel op individuele basis op een glasvezelnetwerk zijn aangesloten maar willen overstappen op het netwerk van een andere aanbieder (on-net concurrentie). In welke mate (aantallen aansluitingen) is er in de laatste twee jaar daadwerkelijk sprake geweest van een dergelijke overstap?

Verschil/overeenkomsten ODF-access FttO - andere vormen van toegang

Met onderstaande vragen wil ACM zicht krijgen op mogelijke substituten voor ODF-access FttO.

12. (a) Beschrijf de overeenkomsten en verschillen tussen ODF-access FttO en (i) ODF-



access FttH, (ii) SDF-, MDF-access en VULA (hierna: ontbundelde kopertoegang), en (iii) kabeltoegang? Ga daarbij tenminste in op de kenmerken, de concurrentiesituatie en de manier van gebruik.

(b) Leg daarnaast uit waarom en in hoeverre de door u genoemde overeenkomsten en verschillen wijzigen door huidige en toekomstige ontwikkelingen, zoals de introductie van VDSL op de binnenringen, vectoring of pairbonding.

13. Geef inzicht in het eventuele kostenverschil tussen ODF-access FttH en ODF-access FttO en ontbundelde kopertoegang en ODF-access FttO. Wat is uw verklaring voor de eventuele kostenverschillen tussen deze verschillende vormen van ontbundelde toegang? Welke ontwikkeling van het mogelijke kostenverschil verwacht in u in de toekomst?
14. Vormt ontbundelde kopertoegang in uw ogen een substituut voor ODF-access FttO? Vormt ODF-access FttH in uw ogen een substituut voor ODF-access FttO? Leg uit waarom en in hoeverre dit mogelijk wijzigt door toekomstige ontwikkelingen zoals de introductie van VDSL op de binnenringen of pairbonding.
15. Kunt u voor de afgelopen 24 maanden aangeven voor hoeveel van de door u aangeboden glasvezelaansluitingen ook koperaansluitingen mogelijk waren geweest, gelet op de gevraagde capaciteiten en kwaliteiten? Wat zijn voor eindgebruikers redenen om in een dergelijk geval toch voor een glasaansluiting te kiezen?
16. Stel dat een eindgebruiker die momenteel koperdiensten afneemt benaderd wordt met een aanbod van een (andere) glasvezelaanbieder. In hoeverre komt het dan voor dat deze eindgebruiker van zijn aanbieder van koperdiensten nog een verbeterd (retentie)aanbod ontvangt? In welke gevallen is uw onderneming er in de laatste twee jaar op deze manier in geslaagd om (a) eindgebruikers te behouden om diensten over koper af te nemen in plaats dat deze overstapt op glasvezeldiensten, dan wel (b) uw onderneming er niet in geslaagd om eindgebruikers over te zetten op een glasvezelaansluiting doordat deze koperdiensten van een andere aanbieder zijn blijven afnemen? Specificeer uw antwoord in aantallen eindgebruikers die u op deze wijze heeft weten te behouden dan wel niet hebt kunnen aansluiten.

Dominantieanalyse

17. Welke landelijke, regionale en lokale aanbieders kunnen ODF-access FttO aanbieden? In welke opzichte verschillen deze aanbieders van elkaar? In hoeverre zijn er overeenkomsten tussen deze aanbieders?
18. Onderbouw in hoeverre één of meerdere aanbieders van (interne) ODF-access FttO beschikken over voordelen zoals:
 - controle over niet gemakkelijk te repliceren infrastructuur
 - schaalvoordelen
 - breedtevoordelen
 - voordelen uit verticale integratie
19. In hoeverre gaat er een disciplinerende werking uit van potentiële concurrentie?

Kwantitatieve data glasvezelnetwerken

In het kader van de retailanalyse voor zakelijke netwerkdiensten zijn gegevens over de ligging van het glasvezelnetwerken en de glasaansluitingen opgevraagd. Gelet op het tijdverloop wil ACM deze gegevens actualiseren ten behoeve van de marktanalyse FttO. De onderstaande vragen zijn hierop gericht. **[Alleen KPN:]** In aanvulling daarop wil ACM de gegevens actualiseren die betrekking hebben op de ligging van de ODF (FttO)- en SDF-locaties. Ook hiervoor zijn hieronder vragen opgenomen.

De op te leveren data en databestanden dienen te zijn opgezet op basis van het Rijksdriehoeksstelsel (RD-nieuw). Tevens dient per databestand aangegeven te worden van welke datum de brongegevens zijn.

20. Lever een in ArcGIS in te lezen bestand op met de geulen van de glasvezelnetwerken, daarbij zo nodig onderscheid makend tussen aansluitnetten en transmissienetten. Mogelijk aan te leveren bestandsvormen zijn onder meer XML vanuit Cocon of Autocad-bestanden.
21. Wat zijn de 6-positie-postcodes van alle zakelijke retail leveringen gebaseerd op een glasaansluiting? Graag in separate datafile aanleveren. Het gaat hierbij om de aansluitingen die in de monitor gerapporteerd worden bij vraag 1.1 van het tabblad breedband en netwerkdiensten (vraagcode 30_A2_1_1).

Voorbeeld:

	A	B	C
1	PSTK	aantal	
2	2511WB	2	
3			
4			

22. Wat zijn de 6-positie-postcodes van alle interne glasleveringen ten behoeve van zakelijke retaildiensten gebaseerd op een glasaansluiting? Het gaat hierbij om de aansluitingen die in de telecommonitor gerapporteerd worden bij vraag 1.2 van het tabblad breedband en netwerkdiensten (vraagcode 30_B4_1_2). Graag in separate databestand of werkblad aanleveren.

Voorbeeld:

	A	B	C
1	PSTK	aantal	
2	2511WB	2	
3			
4			

23. Wat zijn de 6-positie-postcodes van alle wholesale leveringen ten behoeve van zakelijke retaildiensten gebaseerd op een glasaansluiting? Het gaat hierbij om de aansluitingen die in de monitor gerapporteerd worden bij zowel vraag 1.1 (vraagcode 30_B4_1_1) en 8.1



(vraagcode (30_B4_8_1) van het tabblad breedband en netwerkdiensten. Graag in separate databestand of werkblad aanleveren.

Voorbeeld:

	A	B	C
1	PSTK	aantal	
2	2511WB	2	
3			
4			

24. **[Alleen KPN:]** ACM verzoekt KPN om een overzicht van "ODF-locaties" FttO. ACM bedoelt hiermee de (ODF-) locaties waarop KPN het passieve FttO-aansluitnetwerk uitkoppelt op haar eigen actieve apparatuur (zoals SDH en Ethernet switches/routers/multiplexers). Graag per locatie aangeven of de betreffende locatie gebruikt wordt voor FttO-City en/of FttO-Bedrijventerreinen uitkoppelingen. Ook dient KPN aan te geven (per locatie) of en welke functie deze locatie heeft in het bestaande KPN-netwerk (bijv APANK, MDF-locatie, MC-locatie, EVKC/RAP, AURA, etc.). Indien het bestaande locaties betreft die ook met een codering worden aangeduid dan ook graag deze toevoegen aan de lijst (bijv Asd-C). Voor alle locaties de postcode (6 ppc) en x,y-coördinaten aanleveren.
25. **[Alleen KPN:]** ACM verzoekt KPN om een overzicht van alle SDF-locaties aangeduid met naam en code, en de x,y-coördinaten van deze locaties, waar KPN naartoe is uitgerold (ook wel aangeduid als FttC). Dit overzicht dient ook te bevatten de straatkasten die eventueel in de SDF-uitrol planning zijn opgenomen.
26. **[Alleen KPN:]** ACM verzoekt KPN om de verzorgingsgebieden (uitgedrukt in 6 positiepostcodes, bijv. 1234AB) van de onder vraag 24, 25 en 26 genoemde locaties.

